

Творча спадщина вчених-енциклопедистів Чернівецького університету (до 150-річчя з дня заснування)

Руденко В. П.¹, Білоус В. А.², Ємчук Т. В.³

Опубліковано	Секція	УДК
22.10.2024	Освіта/Педагогіка	37.07:[005:001.895]

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.13959539>

Анотація. Аналізується творчий доробок в економіці, управлінні, географії, геології, природничих науках загалом п'ятнадцятих найвідоміших професорів Чернівецького університету за 150-річний період його становлення та розвитку (1875-2024), що заклали основи – «підмурівок» майбутнього розвою географічного факультету цього закладу вищої освіти в Україні. Особлива увага звернута на недостатньо досліджену творчу спадщину професорів останньої чверті XIX та першої половини XX століття. Йдеться про Карла Врбу (1845-1922), Фрідріха Кляйнвехтера (1838-1927), Олександра Зупана (1847-1920), Фердинанда Льовля (1856-1908), Костянтина Гормузакі (1862-1937), Костянтина Бретеску (1882-1945), Антона Синявського (1866-1951). Додаються 54 найвідоміших праць названих учених, які є своєю «візитівкою» до їх творчої спадщини.

Ключові слова: Чернівецький університет (1875-2024), професори-економісти, управлінці, географи, природознавці.

Creative heritage of the encyclopedic scientists of Chernivtsi university (until the 150th anniversary of its foundation)

Annotation. The article "The Creative Legacy of the Encyclopedic Scholars of Chernivtsi University (on the 150th Anniversary of its Founding)" analyzes the scientific activities of prominent figures of the university who made significant contributions to the development of encyclopedic science. Founded in 1875, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University became an important center of scientific research across various fields of knowledge. The university's scholars worked on the creation of multi-volume encyclopedic publications, which became crucial sources of knowledge not only for Ukraine but also for global science. Their works cover a wide range of disciplines—from natural sciences to humanities.

The creative achievements in economics, management, geography, geology and natural sciences of a total of fifteen most famous professors of Chernivtsi University during the 150-year period of its foundation and development (1875-2024) are analysed, which laid the foundations - the "foundations" of the future development of the Faculty of Geography of this institution of higher education in Ukraine. Special attention is paid to the insufficiently researched creative heritage of the professors of the last quarter of the 19th and the first half

¹ DOI: <http://orcid.org/0000-0002-7542-4399>

² DOI: <https://orcid.org/0000-0001-7394-836X>

³ DOI: <https://orcid.org/0000-0002-3533-9587>

of the 20th century. We are talking about Karl Vrba (1845-1922), Friedrich Kleinwechter (1838-1927), Alexander Supan (1847-1920), Ferdinand Lövl (1856-1908), Konstantin Hormuzaki (1862-1937), Konstantin Bretescu (1882-1945), Anton Sinyavskiy (1866-1951). The 54 most famous works of the named scientists are included, which are a kind of "calling card" of their creative heritage.

The main areas of scientific research of the scientists are evaluated: physical geography of minerals (ores); theoretical foundations of national economy (political economy), management, statistics, world trade; scientific foundations of economic, physical, political geography, urbanism; geological foundations as the basis of physiocentric approach to geography; phytogeographic mapping, biogeography of Bukovyna; ethnogeography, physical and economic geography of Bukovyna; methodology of economic geography, principles of geopolitics, country studies, history of economic and geographical thought in Ukraine.

Keywords: Chernivtsi University (1875-2024), economic professors, managers, geographers, naturalists.

Вступ

Постановка проблеми. 4 жовтня 2025 р. виповнюється 150 років з дня заснування Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича – одного з провідних закладів вищої освіти сучасної України. За цей тривалий час – австро-угорський, румунський, радянський, нинішній – за роки незалежності України – періоди розвитку університету, його визначними вченими-професорами збагачені вітчизняна і загальноєвропейська наука та освіта вагомими здобутками – творчими ідеями, парадигмами, концепціями у сферах управління, економіки, географії, природничих наук, що мають своє продовження в дослідженнях сучасних вчених-педагогів.

У той же час, як засвідчує аналіз останніх досліджень і публікацій, внесок провідних професорів Чернівецького університету у розвиток управлінських, економічних, географо-геологічних наукових напрямів вивчений і висвітлений ще недостатньо. Особливо це стосується творчої спадщини вчених-педагогів останньої чверті XIX та першої половини XX століть.

Дати узагальнену оцінку творчого доробку провідних професорів-економістів, управлінців, географів, біогеографів, геологів, що самовіддано працювали у Чернівецькому університеті і формували «підмурівок» його нинішнього географічного факультету – основна мета даної публікації.

Результати

Серед кількох десятків професорів Чернівецького університету, що викристалізували його науково-педагогічний географічний профіль за 150-річний період його розвою, нами відібрано 15 учених-«комплексників», «енциклопедистів», різностороння спадщина яких збагачувала інтелектуальний потенціал як Буковини, України, так і Австрії, Чехії, Польщі, Словенії, Румунії та інших країн. Йдеться про Карла Врбу, Фрідріха Кляйнвехтера, Олександра Зупана, Фердинанда Льовля, Костянтина Гормузакі, Костянтина Бретеску, Антона Синавського, Миколу Куницю, Анатолія Швиденка, Миколу Ігнатенка, Мирослава Кирилюка, Миколу Крачила, Ярослава Жупанського, Василя Гуцуляка, Володимира Круля. Детальніше зупинимось на вчених, що працювали в Чернівецькому університеті у першій половині його функціонування – з 1875 до 1950 рр.

Професор Карл Врба

Врба Карл (чеш. Karel Vrba) (10 листопада 1845, Клатови, Богемія – 7 грудня 1922, Нове-Місто, Прага) – учений-мінералог, педагог, державний діяч. Закінчив Карловий університет в Празі, де отримав у 1872 р. докторський ступінь. З 1876 р. до 1880 р. працював професором мінералогії у Чернівецькому університеті. Пізніше з 1881 р. Карл

Врба став професором Карлового університету (Королівський імператорський богемський університет), ще пізніше відповідав за мінералогічну колекцію у Музеї Чеського королівства у Празі. Був членом і президентом Чеської академії наук і мистецтв. З іменем Карла Врба пов'язане започаткування у Чернівецькому університеті геолого-географічних наук у 1876-1877 навчальному році, коли при кафедрі математики філософського факультету було відкрито лабораторію мінералогії. Саме Карл Врба очолив цю лабораторію. Ним були розроблені курси з фізичних властивостей мінералів і з фізичної географії мінералів (корисних копалин). К. Врба залучив до викладання і проведення лабораторних занять і практиків – мінералога Фрідріха Бека, геолога Карла Альфонса Пенекке, етнографа О. Ленца, а також географа Олександра Зупана, який згодом добре прислужився розвитку географії в Чернівецькому та інших університетах.

Основні праці [1,2,3,4,5,6].

Професор Фрідріх Кляйнвехтер

Кляйнвехтер Фрідріх (нім. Friedrich von Kleinwächter) (25 лютого 1838, Прага – 12 грудня 1927, Чернівці) – економіст, управлінець, педагог, юрист, двічі обирався ректором Чернівецького університету. Закінчив Карлів університет. В 1866-1871 р.р. викладав у Празі національну економію (політекономію). З 1875 р. до 1909 р. Фрідріх Кляйнвехтер працював професором Чернівецького університету, читав лекції та досліджував проблеми з економічної історії, національної економіки, управління, статистики, світової торгівлі, аграрного права та ін.

Професор Фрідріх Кляйнвехтер як один з теоретиків політекономії своїми дослідженнями сприяв розвитку економічної географії, для якої політична економія розглядалася як ядро, вісь, центральний стрижень, навколо якого обертаються продуктивні сили, виробничі процеси, обмін, розподіл і споживання, утворення форм господарств.

Основні праці [7,8,9,10,11,12,13,14, 15].

Професор Зупан Олександр Георг

Зупан Олександр Георг (Supan Alexander Georg; 03. 03. 1847, містечко Інніхен, Тіроль, Австрія, нині провінція Больцано-Боцен, Італія – 07. 07. 1920, м. Вроцлав, нині Нижньосілезького воєводства, Польща) – австрійський географ і метеоролог. Навчався в м. Грац, Відень, Галле та Ляйпциг. З осені 1870 року О. Зупан розпочав свою педагогічну діяльність у Вищій реальній школі Любляни (Laibacher Oberrealschule), склавши учительський іспит з географії, історії та німецької мови. Викладаючи в школі, Олександр Зупан все більше і більше відчуває, що його справжнім покликанням є географія. Результатом його щоденної напруженої географо-педагогічної праці цього періоду став вихід у світ у 1874 році підручника *Lehrbuch der Geographie nach den Principien der neuen Wissenschaft für österrerrichische Mittelschulen* (Підручник географії за принципами сучасної науки для австрійських середніх шкіл). У той же час Олександр Зупан мріяв про університетську кар'єру, але оскільки у Любляні університету не було, - він обрав Чернівці. «18 липня 1877 р. до Чернівецької обергімназії призначено професора з к.к. вищої реальної школи у Любляні пана Олександра Зупана з умовою, що він як приват-доцент за фахом географії буде габілітуватися до університету» - повідомляв щорічник закладу за 1878 рік. До виконання своїх обов'язків молодий педагог приступив у серпні. Викладав географію та історію в 1В, V, VIВ класах обергімназії в 1877-1880 роках. У 1877 р. був габілітований як приват-доцент з географії, а у 1880 р. став професором географії у Чернівецькому університеті.

Поряд з викладацькою працею Олександр Зупан активно займався науковою та методичною роботою в географії. У Чернівцях у червні 1878 р. він завершив підготовку 3-го повністю переробленого видання свого підручника географії. Тут же ним доопрацьовуються четверте і п'яте видання «*Lehrbuch der Geographie...*», що вийшли у світ в 1880 та 1883 роках. Цей підручник, за матеріалами WorldCat – найбільшої у світі

бібліографічної бази даних, з 1874 до 1904 р. з доповненнями і удосконаленнями автора витримав 11 видань, а всього друкувався за вказаний період 19 разів. У 1911 та 1913 роках О. Зупаном спільно з Р. Ротаугом опубліковане 12-те повністю перероблене видання названого підручника згідно з вимогами нової шкільної програми. На основі прочитаного лекційного курсу у Чернівецькому університеті опублікував підручник «Grundzüge der physischen Erdkunde» («Основи фізичної географії», Ляйпциг, 1884; 6-е вид. – 1916), що відображав результати новітніх досліджень і відкриттів у галузі наук про Землю та був перекладений багатьма європейськими мовами. Від 1884 мешкав у м. Гота (Німеччина), був редактором авторитетного географічного журналу «Petermanns geographische Mitteilungen» (до 1909); у 1909-1916 – професор Вроцлавського університету.

Основні праці [16,17,18,19,20,21,22,23, 24].

Професор Фердинанд Льовль

Льовль Фердинанд (нім. Löwl Ferdinand) (7 травня 1856, Просніц, Моравія, нині Чеська Республіка – 1 травня 1908, Гайсберг, поблизу Зальцбурга, нині Республіка Австрія) – географ, геолог, професор Чернівецького університету 1887-1908 рр.

Навчався геології та географії в університетах Праги, Відня та Бонна. З січня 1881 р. – приват-доцент географії німецького університету в Празі, а з 1887 р. призначений професором географії у Чернівецькому університеті. Провідна наукова концепція Фердинанда Льовля – географія повинна базуватися на геологічній основі. Отже, вчений-педагог сповідував у географії фізіоцентричний підхід, що є одним з визначальних, на думку О. Шаблія, у сучасній географії.

Основні праці [25,26,27,28,29,30, 31].

Професор Костянтин Гормузакі

Гормузакі Костянтин (вірніше Гурмузакі; рум. Hurmuzaki Constantin N.) (3 жовтня 1862, Чорнівка, Австрійська імперія – 22 лютого 1937, Чернівці) – румунський біогеограф, ентомолог і ботанік, почесний академік Румунської Академії наук, почесний доктор і професор. Навчався в Чернівецькому та Віденському університетах. Працював у Відні в Інституті ботаніки, зоолого-ботанічному товаристві, красназничому музеї угорського міста Палатин. З 1925 р. К. Гормузакі – у Чернівецькому університеті, де обіймав посаду професора, а згодом – завідувача кафедри ентомології та біогеографії.

Біогеографічні напрацювання професора К. Гормузакі пов'язані з дослідженнями видового складу та географічного поширення метелеків, жуків, а також флори Буковини. Ним розроблена перша фітогеографічна карта цього регіону.

Основні праці [32,33,34,35,36,37,38].

Професор Костянтин Бретеску

Бретеску Костянтин (рум. Brătescu Constantin I.) (30 вересня 1882, Касла (повіт Тулча) – 23 жовтня 1945, Бухарест) – румунський географ, професор; декан природничого факультету у Чернівецькому та географічного факультету у Бухарестському університетах, член-кореспондент Румунської Академії наук. Навчався у Бухарестському, Лейпцизькому та Берлінському університетах. Працював учителем географії в нормальній школі в Констанці, директорував у Вищій школі торгівлі у цьому ж місті.

З 1924 р. до 1938 р. Костянтин Бретеску – професор кафедри географії природничого факультету, згодом – декан цього ж факультету у Чернівецькому університеті. Приділяв увагу генезису, еволюції рельєфу території Румунії та України, а також методам дослідження проблем, перспективам розвитку названих регіонів. Як географ-геоморфолог він написав низку праць, у яких подано опис та характеристику як окремих районів (Чернівців), так і цілих регіонів (Буковина, Добруджа). Низка праць ученого присвячена гідрологічному режиму та гідрології річок у північній Буковині та на півдні Покуття. Важливим доробком у вивчення мінерально-ресурсного потенціалу

регіону була праця К. Бретеску «Корисні копалини Чернівецького регіону», де автор констатував, що в межах досліджуваної території основними видами сировини є будівельні матеріали у вигляді глини і суглинків, вапняків, гіпсу, пісковиків.

Основні праці [39,40,41,42, 43].

Професор Антін Сиявський

Сиявський Антін Степанович (12 липня 1866 р., село Веприк Васильківського повіту, тепер Київської області – 2 лютого 1951 р., м. Сімферополь) – український вчений-географ, педагог, історик, сходознавець, громадський діяч, організатор вищої та середньої спеціальної освіти. Творча діяльність А.С. Сиявського виразно простежується у таких етапах:

Перший етап охоплює 1885-1894 рр., протягом яких А. Сиявський здобуває блискучу вищу освіту в університетах Києва, Одеси, Мюнхена, стає професійним географом, визначається в напрямках наукових досліджень.

На другому етапі — 1894-1901 рр. — А. Сиявський формується як університетський викладач, що вперше у царській Росії з 1894 р. запровадив читання економічної географії на Вищих жіночих курсах в Одесі і в Новоросійському університеті, а після захисту магістерської дисертації і у Варшавському університеті. В обох університетах А. Сиявський працював на посадах приват-доцента.

Третій етап — 1901-1918 рр. — період інтенсивної творчої діяльності, насамперед, у Катеринославському комерційному училищі і в місцевому гірничому інституті, в яких вчений працював відповідно як директор та професор. Тут він заклав основи української етнології, педагогіки, по суті, очолював учену архівну комісію, що видала 10 томів своєї „Летописи“, сформував підвалини економіко-географічного краєзнавства.

Четвертий етап — 1918-1931 рр. — є часом найвищого розквіту, злету проф. А. С. Сиявського як громадського діяча України (коли він очолював департамент середніх шкіл у Міністерстві народної освіти Української держави), визнаного науковця-економіко-географа, співробітника ВУАН, професора кількох київських вишів. У цей період А. С. Сиявським розроблена методологія економіко-географії, визначені та обґрунтовані фундаментальні положення геополітики, країнознавства, історії економіко-географічної думки в Україні.

П'ятий етап — 1931-1942 рр. — став періодом вимушеного від'їзду вченого-патріота зі своєї батьківщини, коли тоталітарний сталінський режим винищував цвіт української інтелігенції. Антін Степанович, проте, активно працює в середовищі української діаспори — в Українському відділенні Благовіщенського агропедінституту, у Зеленому Клину, Сталінграді, Криму, на Північному Кавказі, де він сформував кафедри географії, фізичної географії, економіко- та фізико-географічні кабінети, інтенсивно проводив експедиційні дослідження.

Шостий, завершальний етап творчої діяльності проф. А. С. Сиявського — 1942-1951 рр. — пройняв здебільшого вже на рідній українській землі. Особливо плідними були роки 1945-1949, коли вчений організував кафедру географії в Чернівецькому університеті, натхненно професорував на природничо-географічному факультеті Кіровоградського педінституту. Завершив своє життя Антін Степанович 2 лютого 1951 року у Сімферополі. В 1987 р. останки покійного перевіз і поховав на київському Лісовому кладовищі внук — О. Л. Сиявський.

А. С. Сиявським здійснений вагомий внесок в методологію та теорію економічної географії, розробку концепції економічного району та економічного ландшафту, ним розвинуті географія природних ресурсів, населення і трудових ресурсів, промисловості і сільського господарства, «крамообміну» та транспорту. Значний поступ отримали напрацювання в галузі управління ринковою економікою та в політичній географії. Не менш значним є внесок вченого у розвиток «районного» напряму соціально-економічної

географії, його крає- і країнознавчі студії, дослідження історії економгеографічної думки.

Основні праці [44,45,46,47,48,49,50,51,52,53,54,55].

Висновки

Отже, як засвідчують проаналізовані матеріали, наукова спадщина провідних професорів Чернівецького університету останньої чверті XIX – першої половини XX століття є яскравим підтвердженням їх високого інтелектуального потенціалу, що сприяв і сприятиме подальшому розвою сучасних досліджень у сфері економіки, управління, географії, природничих наук загалом як в Україні, так і далеко за її межами.

Список використаних джерел

1. Vrba K. Krystallographische Tafeln für die mineralogischen Vortäge an der Prager Universität Copien nach Naumann, v. Kokscharow, Schrauf, v. Zepharovich u. A. nebst eigenen Konstruktionen. Prag: Verl. d. miner. Mns. d. Univ. 1876. 19 Tafeln.
2. Vrba K. Příspěvek k morfologii Sylvanitu = [Contributions to the morphology of Sylvanite.]. Series: Sitzungsberichte der Königlichen Böhmisches Gesellschaft der Wissenschaften, 1894, no. 47. 5 p.
3. Vrba K. Meteoritensammlung des Museums des Königreiches Böhmen in Prag. Prag: Selbstverl., 1904. 15 s.
4. Vrba K. Sbirka meteoritu v museu kralovstvi Českeho v Praze. Praze: Nakladem vlastnim musea, 1904. 18s.
5. Vrba K. Darstellung der Symmetrie der Kristalle durch Spiegelung. Series: Sitzungsberichte der Königlichen Böhmisches Gesellschaft der Wissenschaften, 1908, no. 22. 8 p.
6. Chytil K., Podlaha A., Vrba K. Korunovační klenoty královstvi českého. Series: Soupis památek historických a uměleckých v Královstvi Českem. Král. Hlavní Město Praha: Hradčany. díl 3. vii. 88 p.
7. Kleinwächter F. Die National-Ökonomie als Wissenschaft und ihre Stellung zu den übrigen Disziplinen ; Rede gehalten am 4. Oktober 1882, bei Übernahme des Rektorates der Franz-Josefs-Universität Czernowitz. Berlin: Carl Habel, 1882. 36 s.
8. Kleinwächter F. Die Kartelle: Ein Beitrag zur Frage der Organisation der Volkswirtschaft. Innsbruck: Wagner, 1883. VIII, 245 s.
9. Kleinwächter F. Die Grundlagen und Ziele des sogenannten wissenschaftlichen Sozialismus. Innsbruck: Verlag der Wagner'schen Universität- Buchhandlung, 1885. 234 s.
10. Kleinwächter F. Die Staatsromane: Ein Beitrag zur Lehre von Communismus und Socialismus. Wien: M. Breitenstein's Verl. Buchhandlung, 1891. 152 s.
11. Kleinwächter F. Lehrbuch der Nationalökonomie. Leipzig: C. L. Hirschfeld, 1902. 478 s.
12. Kleinwächter F. Lehrbuch der Nationalökonomie. Leipzig: C. L. Hirschfeld, 1911. T.2 : Lehrbuch der Volkswirtschaftspolitik. X, 274 s.
13. Kleinwächter F. Lehrbuch der Nationalökonomie. Leipzig: C. L. Hirschfeld, 1922.T.3 : Lehrbuch der Finanzwissenschaft. XII, 392 s.
14. Kleinwächter F. Lehrbuch der Nationalökonomie. 4. verb. Aufl. Leipzig: C. L. Hirschfeld, 1923. T.1 : Lehrbuch der theoretischen Nationalökonomie. XIX, 366 s.
15. Kleinwächter F. Lehrbuch der Nationalökonomie. Leipzig: C. L. Hirschfeld, 1923. T.2 : Lehrbuch der Volkswirtschaftspolitik. VIII, 348 s.
16. Supan A. Lehrbuch der Geographie nach den Prinzipien der neuen Wissenschaft für Österrerrichische Mittelschulen. Laibach, 1874.
17. Supan A. Lehrbuch der Geographie nach den Prinzipien der neuen Wissenschaft für Österrerrichische Mittelschulen und verwandte Lehranstalten sowie zum

- Selbstunterrichte. 3. Umgearbeitete Aufl. Laibach, Ig. v. Kleinmayr & Fed. Bamberg, 1878. VII. 297 s.
18. Supan A. Lehrbuch der Geographie nach den Prinzipien der neuen Wissenschaft für Österrichische Mittelschulen und verwandte Lehranstalten sowie zum Selbstunterrichte. 4. revid. Neudr. 3. Aufl. Laibach: Kleinmayr, 1880, VII. 296 s.
19. Supan A. Lehrbuch der Geographie nach den Prinzipien der neuen Wissenschaft für Österrichische Mittelschulen und verwandte Lehranstalten sowie zum Selbstunterrichte. 5. revid. Neudr. 3. Aufl. Laibach, Kleinmayr and Bamberg. 1883, VIII. 298 s.
20. Supan A. Statistik der unteren Luftströmungen. Leipzig, Duncker & Humblot, 1881, 296 s.
21. Supan A. Archiv für Wirtschaftsgeographie I, Nord-amerika, 1880-1885. Gotha : Justus Perthes , 1886.
22. Supan A. Österreich-Ungarn. Sonderabdruck aus der Länderkunde Europa / ed. by A. Kirchhoff. Wien, 1889. 356 s.
23. Supan A. Deutsche Schulgeographie. Gotha: Justhes Perthes. 1895. 238 s.
24. Supan A. Leitlinien der allgemeinen politischen Geographie. Naturlehre des Staates. Berlin, Leipzig, Vereinigung wissenschaftlicher Verleger, Walter de Gruyter & Co., 1922. 199 s.
25. Löwl F. Über Thalbildung. Prag: Dominicus H., 1884. VI – 136 s.
26. Löwl F. Siedlungsarten in den Hochalpen. Series: Forschungen zur deutschen Landes – und Volkskunde, 2.6. Stuttgart. 1888. S. 404-449.
27. Löwl F. Der Lüner See. München: Druck der Dr. Wild'schen Buchdruckerei (Gebr. Parcus), 1888. 25 s.
28. Löwl F. Die gebirgbildenden Felsarten, eine Gestenskunde für Geographen. Stuttgart: Enke F. 1893. 159 s.
29. Löwl F. Einige Bemerkungen zu Penk's Morphologie der Erdoberfläche. Wien: Verlag der k.k. geologischen Reichsanstalt. 1894. 21 s.
30. Löwl F., Weyberg Z. Zarys nauki o skałach dla turystów i samouków. Warszawa: Druk Warszawskiego Towarzystwa Akcyjnego Artystyczno-Wydawniczego. 1900. 123 s.
31. Löwl F. Geologie. Leipzig & Wien: Deuticke. 1906. 322 s.
32. Hormuzaki C. Beiträge zur Käferfauna der Bukowina und Nordrumaniens. Berlin: R. Friedlander & Sohn. 1888. 60 s.
33. Hormuzaki C. Das Hochgebirge der Bucovina in coleopterologischer Beziehung. Berlin: Verlag Bernburg, Otto Bornbluth, 1893.
34. Hormuzaki C. Aus dem Gebirge der Bukowina. Landschafts- und Vegetationsskizzen mit Illustrationen, in «Globus — Illustrierte Zeitschrift für Lander- und Volkerkunde». Czernowitz. 1893.
35. Hormuzaki C. Die Schmetterlinge (Lepidoptera) der Bukowina mit einer pflanzengeographischen Karte der Bukowina. Czernowitz. 1907.
36. Hormuzaki C. Conspectus specierum et varietatum generis *Rubus* L. circum Ischl. (Austria superiore) hucusque observatarum. Cernăuți: Editura Cultura Nationala. 1925. 44 p.
37. Hormuzaki C. Grundlinien für die Biogeographie und Biogenese der europäischen Makrolepidopteren. Cernăuți: «Buletinul Facultății de Științe din Cernăuți 3». Cernăuți 1929.
38. Hormuzaki C. Die Entwicklung der europäischen Lepidopterenfauna seit der Tertiärzeit im Lichte der Palaeogeographie, Pflanzengeographie und Palaeontologie. «Buletinul Facultății de Științe din Cernăuți 4». Cernăuți. 1930.
39. Brătescu C., Nimigeanu G. Opere alese. București: Editura Științifică. 1967. 288 p.
40. Brătescu C., Toroutiu I., Wahnig R. Harta etnografică a Bucovinei, lucrată după statistica oficială Austriacă din 1910" și după datele I. E. Torouțiu. București: Lit. «Gobl-Rasidescu». 1910. 1 map.

41. Brătescu C. Asimetria văilor. Cernăuți: Institutul de Arte Grafice și Editură «Glasul Bucovinei». 1937. 26 p.
42. Brătescu C. Granița maritimă a României. București: Tipografia "Bucovina" I. E. Toroutin. 1944. 64 p.
43. Iorga N., Brătescu C. Drepturile naționale și politice în Dobrogea. București: Editura Fundației Culturale «Regele Mihai I.» 1928. 73 p.
44. Синявський А. Бібліографічний огляд літератури німецькою мовою з економгеографії (1914-1927 pp.) [Bibliographic review of the literature in German on economic geography (1914-1927)] (Бібліографічні нотатки). К. [Дослід. кафедра с.-г. економіки], 1927. 8 с.
45. Синявський А. Методологія економгеографії (основні питання) і схематичний нарис програму / Студії сільськогосподарської економії (За ред. проф. С. Веселовського) [Methodology of economic geography (main issues) and a schematic outline of the program / Studies of agricultural economics (edited by Prof. S. Veselovsky)]. К.: Науково-дослідча кафедра сільсько-господарської економії, 1927. С. 139-186 (За окремим виданням).
46. Синявський А. Україна і Близький Схід у світлі геополітики (Проблема торговельних зв'язків) [Ukraine and the Middle East in the light of geopolitics (Problem of trade relations)]. Харків: ВУНАС, 1927. 22 с. (За окремим виданням).
47. Синявський А. Економгеографія за 10 років (1917-1927) [Economic geography for 10 years (1917-1927)]. Бюлетень Методичного Консулт. Бюра при Київ. ін-ті народ освіти. 1928. ч.4. С.29-37.
48. Синявський А. Професор В. Б. Антонович як географ України (3 нагоди 20-річчя смерті) [Professor V. B. Antonovych as a geographer of Ukraine (On the occasion of the 20th anniversary of his death)]. Записки Київ, ін-ту народ освіти. 1928. Кн. III. С. 21-32.
49. Синявський А. УСРР та Близький Схід в світлі геополітики. Проблема торговельних зв'язків [The USSR and the Middle East in the light of geopolitics. The problem of trade relations]. Східний світ. 1928 №2. С. 59-78.
50. Syniavsky A. Zeitschrift fur Geopolitik verbundet mit der Zeitschrift Weltpolitik und Weltwirtschaft. Heft I-VI (januar-juni). Berlin. Східний світ. 1928. №6. С.277-278.
51. Синявський А. Академік Павло Тутковський, яко географ України (3 приводу святкування 19/V ювілею 70-ліття народження) [Academician Pavlo Tutkovskiy, as a geographer of Ukraine (On the occasion of the celebration of the 19/5th anniversary of his 70th birthday)]. Україна. 1929. Кн.35. С.3-8.
52. Синявський А. Новини економгеографії [News of economic geography]. Бюлетень Метод. Консультац. Бюра при Київ, ін-ті народ, освіти. 1929. Част. 1-2 (5-6). С.26-32.
53. Синявський А. Професор д-р Степан Рудницький (До обговорення кандидатур, запропонованих на академіків ВУАН) [Professor Dr. Stepan Rudnytskyi (For the discussion of candidacies proposed for academicians of the Ukrainian Academy of Sciences)]. Пролетарська правда (Київ). 1929. №105(2319). 11 травня. С.2.
54. Синявський А. Академік Павло Тутківський (1/III 1858 — 3/V1 1930 p.) [Academician Pavlo Tutkivskiy (1/III 1858 — 3/V1 1930 p.)]. Україна 1930. № 5-6. Кн 41. С.223-230.
55. Синявський А. Взаємини України зі Сходом у минулому й сучасному на 2 Всеукраїнському Сходознавчому З'їзді [Relations of Ukraine with the East in the past and present at the 2nd All-Ukrainian Oriental Studies Congress]. Україна. 1930. Кн. 39